

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2019 Västernorrlands län

Prognos för arbetsmarknaden 2019-2020

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Förväntningsläget våren 2019	6
3	Efterfrågan på arbetskraft	7
4	Utbudet av arbetskraft	10
5	Utmaningar i riket och länet	15
6	Bilagor	17
	Bilaga 1 Definitioner	17
	Bilaga 2 Arbetskraftsbristens konsekvenser	18

1 Sammanfattning

Förväntningsläget

Efter flera år av stark tillväxt har den globala konjunkturen passerat sin topp. Resursutnyttjandet är samtidigt högt och arbetslösheten har sjunkit i många länder under lång tid. Sammantaget beräknas världskonjunkturen växla in på en lugnare bana under prognosperioden som sträcker sig fram till och med 2020.

Även svensk ekonomi har passerat sin topp och befinner sig i en avmattningsfas. Tillväxttakten beräknas växla ner framöver i takt med att utsikterna i världsekonomin försvagas och exportefterfrågan minskar. Efter en längre period med hög nivå på efterfrågeutvecklingen i näringslivet visar Arbetsförmedlingens senaste intervjuundersökningar ett svagare stämmningsläge jämfört med i fjol. Ett fortsatt högt resursutnyttjande gör samtidigt att företagen planerar för fler anställda under prognosperioden.

Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

Trots den marginella försvagningen i konjunkturen så planerar fyra av tio av länets arbetsgivare att rekrytera det kommande året. Antalet sysselsatta i åldersgruppen 16-64 år i Västernorrlands län bedöms under perioden 2019-2020 att öka med omkring 800 personer. Ökningen är under förutsättning att länets arbetsgivare får tag på den kompetens de efterfrågar i den stora konkurrens om arbetskraften som råder i samband med generationsskiftets ersättningsrekryteringar.

Antalet inskrivna arbetslösa på länets Arbetsförmedling har det senaste året minskat med drygt 750 personer och uppgick till i genomsnitt drygt 9 700 under kvartal ett 2019. Under prognosperioden bedöms antalet inskrivna arbetslösa fortsätta minska, om än i avtagande takt under 2019. Under 2020 bedöms antalet inskrivna sedan vända uppåt marginellt och hamna i paritet med innevarande års första kvartal. Det skulle innebära ungefär 9 200 inskrivna arbetslösa, vilket motsvarar en relativ arbetslöshet på cirka 8,1 procent för länet i slutet av 2020 (6,6 procent i riket).

Utmaningar i länet

Fortsatt har drygt en femtedel samt sex av tio av länets arbetsgivare inom privata respektive offentliga arbetsmarknaden stora svårigheter att hitta rätt kompetens vid rekrytering. Bakomliggande skäl till svårigheterna är (förutom en relativt stark konjunktur samt stora ersättningsrekryteringar) länets demografiska bekymmer med ett minskande antal i yrkesaktiv ålder och ett ökat antal äldre. Antalet i yrkesaktiv ålder 16-64 år har minskat kraftigt (cirka 5 200 sedan 2010) och kommer att fortsätta minska. Minskningen har skett och kommer att fortsätta ske främst bland inrikes födda. All eventuell ökning kommer ske från utrikesfödda.

Detta innebär att det är av yttersta vikt och helt nödvändigt att ta tillvara på och underlätta inträdet för all den arbetskraft som vill och kan arbeta i länet.

Med gemensamma krafter och i samverkan måste alla aktörer med koppling till länets kompetensförsörjning och behov på arbetsmarknaden ha en samsyn om hur arbetskraften som står utanför arbetsmarknaden inkluderas i den på ett framgångsrikt sätt och aktivt arbeta för:

- att tillvarata kompetens hos redan tillgängliga arbetskraft utanför arbetslivet
- att motverka könssegregerad arbetsmarknad – jämställdhetsperspektivet i fokus
- ett framgångsrikt mångfalds- och integrationsarbete som möjliggör en fortsatt god tillväxt och välfärd

2 Förväntningsläget våren 2019

Efter flera år av stark tillväxt har den globala konjunkturen passerat sin topp. Resursutnyttjandet är samtidigt högt och arbetslösheten har sjunkit i många länder under lång tid. Sammantaget beräknas världskonjunkturen växla in på en lugnare bana under prognosperioden som sträcker sig fram till och med 2020.

Förväntningsläget i riket¹

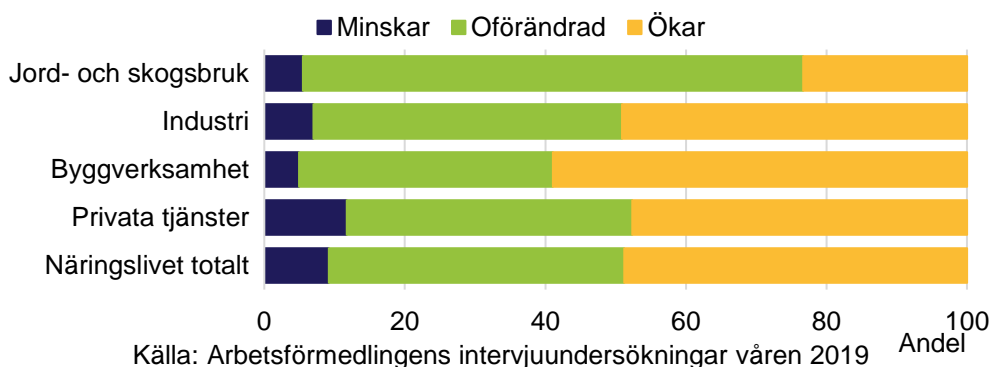
Även svensk ekonomi har passerat sin topp och befinner sig i en avmattningsfas. Tillväxttakten beräknas växla ner framöver i takt med att utsikterna i världsekonomin försvagas och exportefterfrågan minskar. Efter en längre period med hög nivå på efterfrågeutvecklingen i näringslivet visar Arbetsförmedlingens senaste intervjuundersökningar ett svagare stämmningsläge jämfört med i fjol. Ett fortsatt högt resursutnyttjande gör samtidigt att företagen planerar för fler anställda under prognosperioden.

Förväntningsläget i länet

Den fortsatt relativt starka tillväxten i omvärlden och i Sverige påverkar även länet positivt, om än i en marginellt avtagande takt i jämförelse med motsvarande period året innan. Tabellen nedan visar att närmare 49 procent av det totala antalet tillfrågade arbetsgivare inom näringslivet bedömer en ökad efterfrågan och drygt nio procent en minskad efterfrågan av varor och tjänster. Länets efterfrågeindikator ligger något under det genomsnittliga värdet för riket.

I den här undersökningen är det framför allt företag inom utbildning, byggverksamhet samt information och kommunikation som är mest optimistiska. Majoriteten av företag inom jord- och skogsbruk tror på en oförändrad efterfrågan inför den närmaste framtiden. Fortsatt optimism inom pappers- och pappersvarutillverkningsindustrin i länet, där 75 procent bedömer en ökad efterfrågan av sina produkter.

Privata arbetsgivares förväntningar på efterfrågan av varor och tjänster, kommande sex månader i Västernorrlands län

¹ För en mer utförlig beskrivning av Arbetsförmedlingens syn på det internationella och nationella läget samt prognoser på riksnivå, se Arbetsmarknadsutsikterna våren 2019 för riket.

3 Efterfrågan på arbetskraft

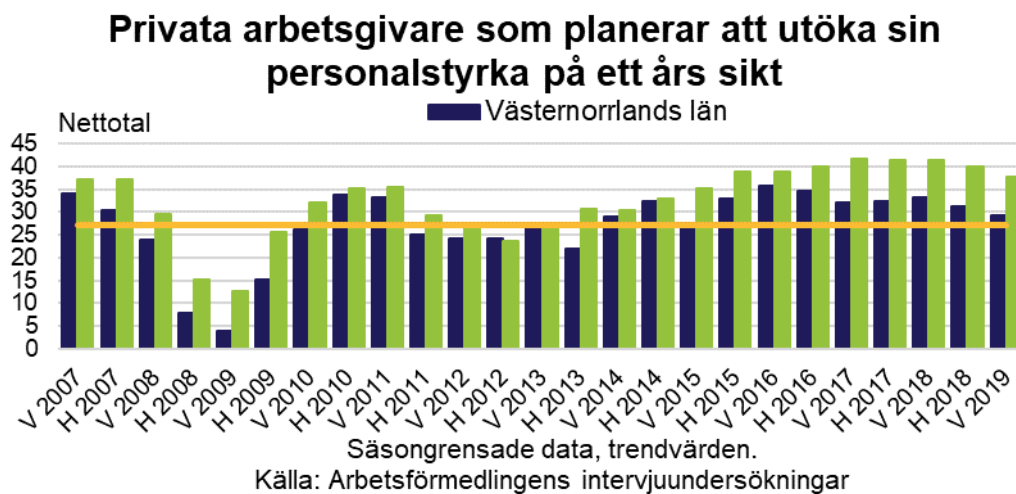
Nedan tabell visar ett netttotal på cirka 30 vilket innebär att närmare 39 procent av länets arbetsgivare planera att öka antalet anställda det kommande året och omkring nio procent planerar att minska antalet anställda. Samtliga arbetsgivare (förutom inom handel) har en större andel företag som planerar ett ökat antal anställda än ett minskat antal anställda. Störst planerad ökning bedöms inom transport, information och kommunikation (främst inom dataprogrammering, datakonsult) samt inom företagstjänster. Noterbart inom offentliga sektor är att samtliga kommunala verksamheter förutom gymnasieskola (oförändrat) har en större andel som bedömer ett minskat än ett ökat antal anställda.

Företagens produktionskapacitet är en indikator som ger en fingervisning om hur efterfrågan av varor och tjänster påverkar produktionen. Högt kapacitetsutnyttjande kan innebära nyanställningar och lågt kan innebära varsel och uppsägningar. I vår undersökning var det cirka 41 procent av de tillfrågade företagen inom det privata näringslivet som angav att de inte kan öka produktionen mer än fem procent innan eventuell nyrekrytering måste ske. Minst utrymme för produktionsökning hade företag inom jord- och skogsbruk, byggverksamhet samt information och kommunikation. Största utrymmet för en ökad produktion har företagen inom handel samt vård och omsorg.

Andra indikatorer som speglar hur arbetsmarknaden mår är antalet lediga platser och antal varslade personer. Antalet lediga platser med en anställningstid på sex månader eller längre som inkommit till länets arbetsförmedlingar under perioden januari - april i år uppgick till drygt 9 000 platser, vilket är omkring 400 fler jämfört med samma period 2018. Vård och omsorg samt finansiell verksamhet och företagstjänster har stått för cirka 32 respektive 36 procent av de inkomna platserna under året.

Under ovanstående nämnd period har 246 personer i länet varslats om uppsägning, vilket är 78 fler jämfört med samma period 2018, vilket inte är någon dramatisk indikation på en något försvagad konjunktur

Anställningsplaner

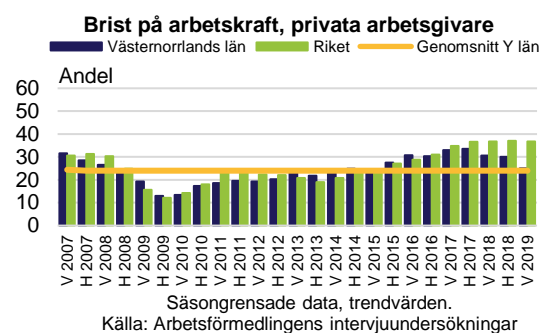
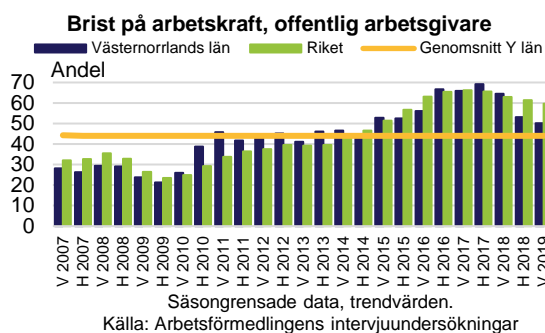

Rekryteringsproblem

Andelen arbetsgivare som upplevt svårigheter (privata drygt 23 procent och offentliga omkring 50 procent) att hitta arbetskraft med rätt kompetens fortsätter att ligga kvar på en hög nivå. Den höga nivån är en följd av ett relativt starkt konjunkturläge och stora ersättningsrekryteringar i samband med generationsskiftet (i länet uppnår cirka 2 700 personer per år fram till 2025 en ålder på 65 år). Störst svårigheter inom privata näringslivet att finna rätt kompetens i samband rekrytering har vi inom bygg samt transport där drygt 65 procent har upplevt svårigheter. Inom offentlig verksamhet har samtliga tillfrågade inom vård och omsorg samt grundskola uppgett att de har haft svårigheter att rekrytera personal med den kompetens som de efterfrågar.

Närmare två tredjedelar av företagen inom privata näringslivet och drygt en tredjedel av verksamheterna inom offentliga verksamheter svarar att den vanligaste konsekvensen av arbetskraftbrist är att befintlig personal får arbeta mera. Andelen företag inom näringslivet respektive offentliga arbetsgivare som uppgett att de inte lyckades rekrytera uppgick till 49 respektive 23 procent. Andelen företag inom näringslivet som uppger att de varit tvingade att tacka nej till order har sedan hösten minskat från 42 procent till drygt 33 procent. Andelen offentliga verksamheter som sänkt kraven på utbildning uppgick till närmare 30 procent, motsvarande siffra för näringslivet var 28 procent. Andelen privata och offentliga verksamheter som sänkt kraven på erfarenhet uppgick till 24 procent, respektive 36 procent. I bilaga 2 finns ytterligare siffror för arbetskraftsbristens konsekvenser på grov näring- och verksamhetsnivå.

Med en jämnare könsfördelning som inom till exempel handel, offentlig förvaltning samt finansiell verksamhet och företagstjänster skulle arbetsgivare inom kraftigt mans- eller kvinnodominerade yrkesområden som till exempel industri, bygg samt jord- och skogsbruk samt vård och omsorg och utbildning kunna bredda basen för framtida rekryteringar.

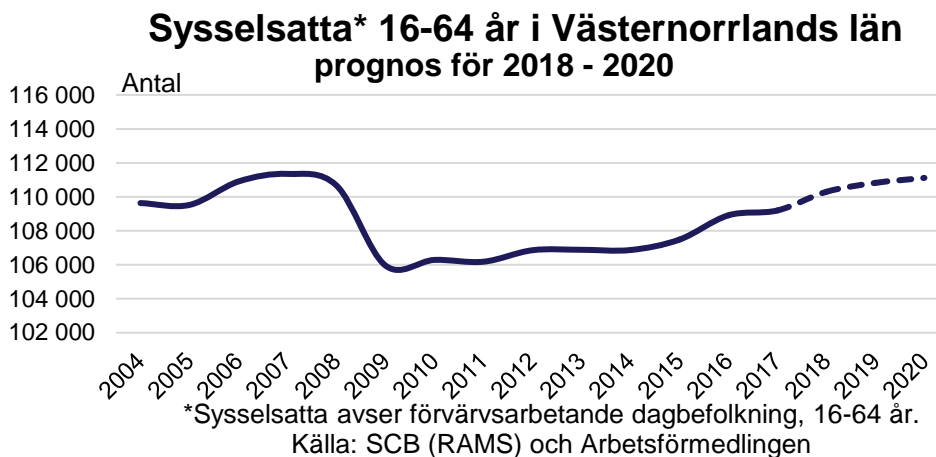
Antalet sysselsatta ökar

Antalet sysselsatta i Västernorrlands län omfattade 2017 sammanlagt närmare 109 200 personer². Sett över tid har näringsstrukturen i Västernorrlands län i stort följt det mönster som setts på nationell nivå, det vill säga en industrisektor som minskat i antal sysselsatta samtidigt som tjänstesektorn ökat i antal. Den fortsatt relativt starka konjunkturen innebär att efterfrågan på arbetskraft fortsätter att öka, vilket beskrivits i tidigare avsnitt och tabell om planerad utökning av anställda.

Antalet sysselsatta i Västernorrlands län bedöms ha ökat till cirka 110 300 personer fram till slutet av 2018. Fram till slutet av 2020 bedöms sysselsättningen fortsätta att öka med ytterligare omkring 800 personer. Ökningen är under förutsättning att länets arbetsgivare lyckas få tag på den kompetens de efterfrågar i den stora konkurrens om arbetskraften som råder. Antalet förvärvsarbetande över 65 år ökar succesivt som en effekt av de svårigheter som länets arbetsgivare upplever. Under 2017 uppgick gruppen förvärvsarbetande över 65 år till cirka 7 400 personer (cirka 4 600 män och 2 800 kvinnor) vilket var en ökning med cirka 700 personer jämfört med året innan. En något större ökning bland kvinnor än män (400 respektive 300). Utvecklingen med fler över 65 år i arbetslivet kommer sannolikt att fortsätta öka, det som en effekt av svårigheterna att finna arbetskraft i yrkesaktiv ålder med efterfrågad kompetens. Sannolikt finns även en ökad egen vilja att jobba längre som ett måste för personer med låg intjänad pension.

Sysselsättningsökningen i länet bedöms ske främst inom till exempel byggverksamhet, privata tjänster samt delar av tillverkningsindustrin (pappers- och pappersvarutillverkningsindustrin). I riket bedöms antalet sysselsatta att öka med omkring 120 000 under perioden 2019-2020. Cirka två tredjedelar av ökningen kommer att ske i storstads länen Stockholm, Göteborg och Malmö.

² Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS 2017), SCB

Tabell 1: Prognosticerad sysselsättningsutveckling i Västernorrlands län.

	Utfall 2016	Utfall 2017	Prognos 2018	Prognos 2019	Prognos 2020
Jord- och skogsbruk	Minskat	Oförändrat	Oförändrat	Oförändrat	Oförändrat
Industri	Minskat	Minskat	Minskar	Oförändrat	Oförändrat
Byggverksamhet	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Privata tjänster	Ökat	Oförändrat	Oförändrat	Ökar	Ökar
Offentliga tjänster	Ökat	Ökat	Ökar	Oförändrat	Oförändrat
Totalt	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

4 Utbudet av arbetskraft

Utbudet av arbetskraft består av den del av befolkningen som kan och vill arbeta. De kan sedan delas upp i de som har ett arbete och de som inte har ett arbete. Arbetskraften påverkas av bland annat demografi, ohälsa, studiedeltagande, pendling och in- och utflyttning. Med hänsyn till den rörlighet som sker inom arbetskraften så bedöms utbudet av arbetskraft i yrkesaktiv ålder att öka med närmare 500 personer under 2019-2020.

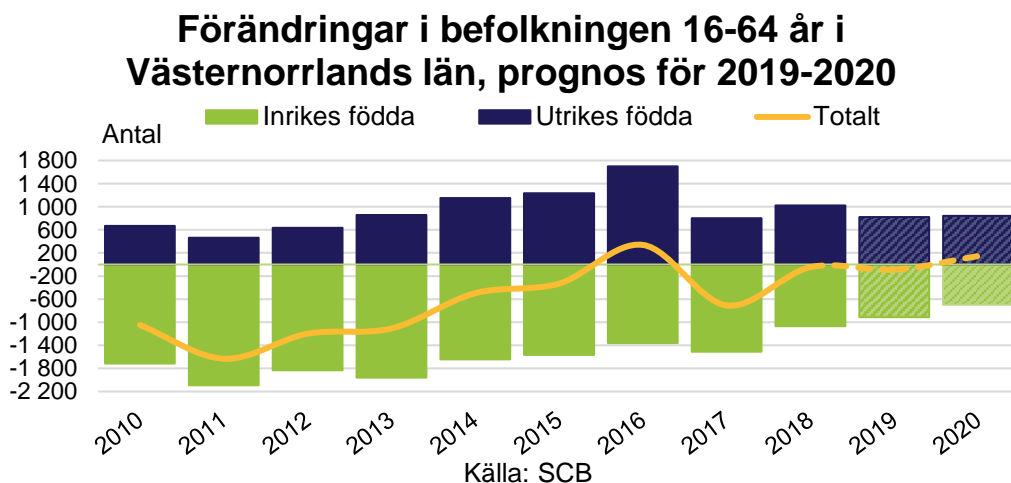
Befolkningen i länet

En krympande bas för arbetskraften är redan i dag ett faktum och en utmaning för majoriteten av länets kommuner. Mellan åren 2010 och 2018 har den totala befolkningen i Västernorrlands län ökat med omkring 4 000 personer (cirka 3 400 fler män och 600 fler kvinnor). Under samma period har dock befolkningen i yrkesaktiv ålder, 16-64 år minskat med drygt 5 200 personer. Minskningen är större bland kvinnor än män, minus cirka 3 000 respektive cirka 2 200. Antalet 65 år och äldre har under samma period ökat från omkring 53 000 till närmare 59 000 personer. Det är med andra ord betydligt färre personer som kan producera de varor och tjänster som efterfrågas och rekryteringsproblemen riskerar därför att kvarstå. En minskande andel

yrkesaktiva och en ökande andel äldre är en svår utmaning att lösa. Försörjningsbördan ökar när färre ska försörja fler. Utöver försörjningsbördan kommer det sannolikt att krävas ökad arbetskraft inom vård och omsorg när antalet äldre ökar.

Nedan figur visar att det är de utrikes födda som har stått för hela tillskottet av personer i yrkesaktiv ålder under perioden 2010-2018. Under perioden 2019-2020 prognosticerar SCB att den yrkesaktiva befolkningen i länet i princip kommer att ligga kvar på 2018 års nivå. Inrikes födda bedöms minska med omkring 1 600 och utrikes födda öka med samma antal. De inrikes födda i yrkesaktiv ålder minskar i merparten av länets kommuner, medan de utrikes födda i samma ålder ökar i nästan alla kommuner. Detta är inget unikt för länets kommuner utan gäller i majoriteten av landets kommuner. Det är alltså i gruppen utrikes födda som den stora arbetskraftsreserven finns och kommer att finnas i framtiden.

En ytterligare utmaning för länet och landet är att sysselsättningsgraden är betydligt lägre bland utrikes födda (cirka 56 procent) än bland inrikes födda (omkring 85 procent). Bland inrikes födda kvinnor och män är sysselsättningsgraden väldigt jämn, cirka 84 respektive 85 procent. Det kan jämföras med utrikes födda kvinnor som ligger på cirka 54 procent och män på drygt 58 procent. Rikets sysselsättningsgrad för inrikes födda kvinnor och män ligger på omkring 84 procent. För utrikes födda kvinnor, 62 procent och för män cirka 66 procent. Då en större del av arbetskraften kommer att vara född utanför Sverige så är det av största vikt att öka sysselsättningsgraden i gruppen utrikes födda. Att tillvarata den arbetskraftsresurs som utrikes födda utgör kräver samverkan mellan olika samhällsaktörer för att höja utbildningsnivån och förbättra språkkunskaperna hos gruppen så att de utgör den potentiella arbetskraft som länet är i behov av.

Arbetslöshetsprognos

Diagrammet nedan visar att länets arbetslöshet successivt har sjunkit sedan senaste finanskrisen 2009. Antalet inskrivna arbetslösa har bara det senaste året minskat med drygt 750 personer och uppgick till i genomsnitt drygt 9 700 under kvartal ett 2019. Den relativt starka konjunkturen och de stora ersättningsrekryteringar som generationsskiftet innebär gör att vi under prognosperioden bedömer att antalet inskrivna arbetslösa fortsätta att minska om än i avtagande takt. Antalet arbetslösa i slutet av 2020 bedöms uppgå till omkring 9 200, vilket skulle innebära en relativ arbetslöshet i länet på 8,1 procent (6,6 procent i riket).

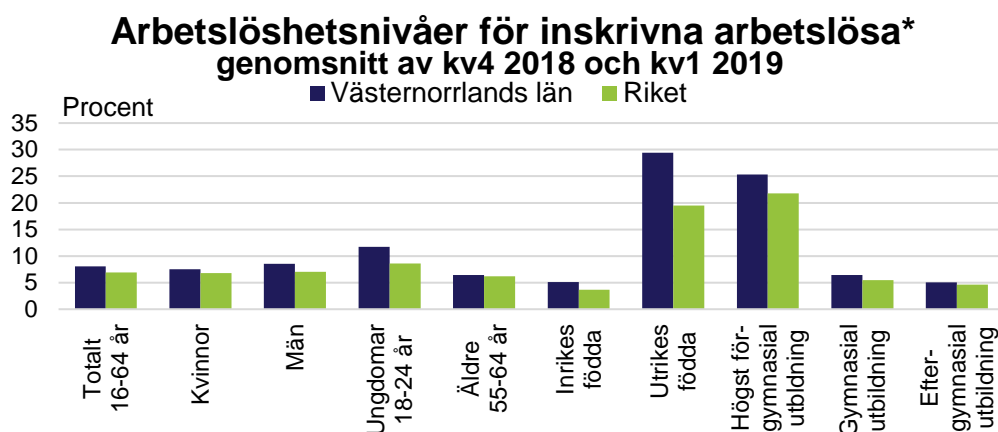
I kustkommunerna Örnsköldsvik, Timrå och Sundsvall bedöms arbetslösheten fortsätta minska för att ligga i paritet med eller strax under länets genomsnittliga arbetslöshet. Det är en effekt av de stora ersättningsrekryteringar som pågår och den prognosticerade sysselsättningsökningen som sker inom de större orternas förhållandevis mångskiftande näringsliv och stora offentliga sektor. Ånges minskande arbetslöshet bedöms fortsätta ligga en bit under såväl rikets som länets nivå. Även i kommunerna Härnösand, Kramfors och Sollefteå bedöms arbetslösheten minska, men fortsatt ligga på nivåer som ligger över både riket och länets genomsnittliga arbetslöshet.

Arbetslösheten i länet

Den relativa arbetslösheten i länet och riket under april månad var 7,9 respektive 6,7 procent³. Det är fortsatt stora skillnader när det gäller den högsta och lägsta relativa arbetslösheten i länet för såväl totalen i åldersgruppen 16-64 år som för ungdom i åldersgruppen 18-24 år. Under april månad i gruppen 16-64 år hade Härnösand en relativ arbetslöshet på 11,2 procent, vilket kan jämföras Timrås arbetslöshet som låg på 6,2 procent. I ungdomsgruppen 18-24 år hade vi den lägsta relativa arbetslösheten i Ånge med 8,9 procent och den högsta i Kramfors med 14,5 procent.

Arbetslöshetsnivåer visar endast en dimension av arbetslösheten. För att bättre förstå arbetslöshetens sammansättning behöver man även analysera skillnader i arbetslöshet mellan olika grupper av arbetslösa. Gruppen med kortare arbetslöshetstider som i april uppgick till cirka 5 900 personer har det senaste året minskat med drygt 370 personer. Minskningen är ett resultat av att dessa personer oftast har den kompetens som arbetsmarknaden efterfrågar. Även gruppen som varit utan arbete i ett år eller längre har delvis gynnats av den starka konjunkturen och de stora ersättningsrekryteringarna. Gruppen uppgick i april till omkring 3 900, vilket är en minskning men med cirka 300 personer. Det är av stor vikt att personer med långa tider utan arbete kommer ut i arbete i snabbare takt för att inte tappa viktiga nätverk på arbetsmarknaden eller missa vanligt förekommande kompetensutveckling inom ett yrke.

*Statistiken i diagrammet avser inskrivna arbetslösa i åldrarna 16-64 år om inget annat anges. Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

Av diagrammet ovan framgår det att länet i jämförelse med riket har en högre andel inskrivna arbetslösa totalt och i samtliga grupper. De största skillnaderna mellan länets och rikets arbetslöshet fanns i grupperna utrikesfödda (länet 29,4 procent, riket 19,5 procent) samt de med högst förgymnasial utbildning (länet 25,3 procent, riket 21,8 procent) samt ungdomar 18-24 år (länet 11,7 procent, riket 8,6 procent).

Samtliga kommuner i länet förutom Timrå hade en lägre relativ arbetslöshet jämfört med samma mätperiod året innan. Under mätperioden var länets totala minskning 0,8 procentenheter. Störst minskning hade skett i Ånge och Sollefteå med 2,4 respektive 1,6 procentenheter. Inom länet var det under mätperioden Härnösand som hade

³ Mer utförlig statistik om arbetslösheten i länet och på kommunnivå återfinns här: <https://www.arbetsfor-medlingen.se/statistik>

den högsta totala arbetslösheten, 11,5 procent och Ånge som hade den lägsta, 6,6 procent. Den lägsta och högsta arbetslösheten bland män hade Ånge och Härnösand, 6,6 respektive 12,3 procent. Bland kvinnor var den lägsta och högsta arbetslösheten, Timrå 6,4 och Härnösand 10,7 procent.

I Västernorrlands län var det drygt 36 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa i april som endast hade en förgymnasial utbildning. Diagrammet ovan uppdelade efter utbildningsbakgrund, visar med all tydlighet att de som har en avslutad gymnasieutbildning eller eftergymnasial utbildning, har en betydligt lägre relativ arbetslöshet jämfört med de som endast har en förgymnasial utbildning. Kompetensbristerna är inte enbart en konjunkturell företeelse som försvinner när konjunkturen vänder nedåt igen. En stor del av tidigare nämnda rekryteringsproblem är strukturella problem och behovet av en långsiktig kompetensförsörjningsstrategi är stor. Det har till exempel varit och är delvis fortfarande för lågt intresse för att utbilda sig till yrken inom till exempel vård och omsorg, teknik och läraryrken. Med ökade barnkullar, alltfler vårdbehövande och en fortsatt hög teknikutveckling kommer behovet av dessa yrkesgrupper sannolikt att öka under de kommande åren.

5 Utmaningar i riket och länet

Motverka bristen på utbildad arbetskraft

Matchningen på arbetsmarknaden blir en fortsatt stor utmaning även om efterfrågan på arbetskraft dämpas något. Den under flera år starka efterfrågan på arbetskraft har medfört att den tillgängliga arbetskraftsresursen som har efterfrågade kompetenser krympt till en låg nivå, varvid matchningsläget är ansträngt. Den allt knappare tillgången på arbetskraft med efterfrågad kompetens fortsätter att försvåra arbetsgivares möjligheter att tillsätta lediga jobb även under 2019 och 2020.

Öka utrikes föddas sysselsättning – nyttja deras kompetenser

Utvecklingen på arbetsmarknaden är stark för väldigt många grupper av inskrivna arbetslösa. Bland inrikes födda är andelen sysselsatta mycket hög och arbetslösheten den lägsta sedan början av 1990-talet. Det finns mycket som tyder på att de nyttjade arbetskraftsresurserna bland inrikes födda ligger nära det potentiella taket. De resurser som inte nyttjas finns därmed i huvudsak bland utrikes födda. Denna slutsats visar sig redan bland annat genom att en stor del av den ökade sysselsättningen består av utrikes födda och den andelen beräknas bli högre kommande år.

Motverka långtidsarbetslöshet

Den förändrade sammansättningen av arbetslösheten som skett på senare år innebär tillsammans med en avtagande efterfrågan på arbetskraft en mycket stor risk för att långtidsarbetslösheten kommer att stiga. Detta samtidigt som de subventionerade anställningarna minskar. Förutom nämnda orsaker ovan så kommer de personella resurserna att minska inom Arbetsförmedlingen under det kommande året, vilket försvårar möjligheterna att ge ett intensifierat stöd till personer med en svag position på arbetsmarknaden.

Mycket talar för att takten i strukturförändringarna ökar inom näringslivet de närmaste åren drivet genom den teknologiska utvecklingen, exempelvis genom en fortsatt utveckling av digitalisering, AI och automatisering. Denna tilltagande process kommer att ytterligare förstärka obalansen på arbetsmarknaden och allteftersom leda till fler långtidsarbetslösa som inte har de kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden.

Länets utmaningar

De senaste åren har länet haft en god ekonomisk tillväxt och merparten av företagen har sett en positiv utveckling. Den positiva utvecklingen bedöms fortsätta under prognosperioden om än i något svagare omfattning. Utvecklingen kan dock äventyras av den problematik som bristen på arbetskraft med efterfrågad kompetens innebär. En betydande andel arbetsgivare i länet upplever att de fortsatt har stora svårigheter att hitta efterfrågad kompetens vid rekrytering. Bakomliggande skäl till detta är (föru-

tom en relativt stark konjunktur och stora ersättningsrekryteringar) länets demografiska bekymmer. En minskande andel yrkesaktiva och en ökande andel gamla innebär att försörjningsbördan ökar när färre ska försörja fler. Utöver försörjningsbördan kommer det sannolikt att krävas ett ökat behov av arbetskraft inom vård och omsorg när antalet äldre ökar.

Detta innebär att det är av avgörande betydelse och helt nödvändigt att ta tillvara och underlätta inträdet för all den arbetskraft som vill och kan arbeta. Det kan till exempel handla om personer som är helt eller delvis undersysselsatta eller personer som har någon form av funktionsnedsättning, arbetssökande som saknar gångbar utbildning och erfarenhet, utrikesfödda. Som tidigare nämnts är det drygt 36 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa som endast har en förgymnasial utbildning. Ett flertal av de personer som inte har en förankring på länet arbetsmarknad i nuläget är i behov av ökad information om vilka kompetenser som efterfrågas, vägledning, validering, yrkesväxling, anpassade och flexibla utbildningar, subventionerade anställningar, arbetsplatsförlagda insatser eller andra stöd och hjälpinsatser.

Ett flertal arbetsgivare i länet genomför en översyn av den egna användningen av yrkeskompetens det råder brist på. Arbetsgivare behöver se över hur man kan använda den befintliga arbetskraften i bristyrken på ett effektivare sätt. Det vill säga man måste skala av dessa bristyrken vissa arbetsuppgifter som kan utföras av annan arbetskraft. Dessa yrkesgrupper kan avlasta bristyrkena så att kompetenser det råder brist på kan utnyttjas maximalt.

Inom en del könssegregerade branscher där det råder brist på kompetens kan det vara av stor vikt att i större utsträckning arbeta utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Aktörer som till exempel studie- och yrkesvägledare, utbildningsanordnare, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, arbetsgivare, myndigheter med flera har här ett mycket viktigt ansvar för att kommunicera information och kunskap som underlättar ett normbrytande beteende. Detta för att bredda rekryteringsbasen och underlätta matchningen mellan efterfrågan och utbudet på arbetskraft.

Länet har i samband med flyktingkrisen fått ett välbehövligt tillskott av arbetskraft i form av utrikesfödda personer. Viktigt är att dessa individer integreras och hittar egenförsörjning så att utsikterna till att de stannar kvar i länet ökar. Det eftersom den inrikes födda befolkningen i aktiv yrkesålder 16-64 år kontinuerligt minskat och prognosticeras fortsätta minska i framtiden i länets samtliga kommuner.

Med färre personer i arbete försämras ekonomin och därmed basen för vår gemensamma välfärd. Ett effektivare resursutnyttjande av såväl utrikes som inrikes födda i yrkesaktiva åldrar, är avgörande för såväl kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden som för våra välfärdsåtaganden.

För att uppfylla en målbild av ett län som har en positiv tillväxt och fungerande välfärd behöver konventionella lösningar utvecklas och olika okonventionella åtgärder komma igång. Med gemensamma krafter och i samverkan måste länets alla aktörer med koppling till länets utbildnings- och arbetsmarknadsutveckling ha en samsyn om hur arbetskraften som står utanför arbetsmarknaden inkluderas i den.

6 Bilagor

Bilaga 1 Definitioner

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

Bilaga 2 Arbetskraftsbristens konsekvenser

Tabell 2: Arbetskraftsbristens påverkan på rekryteringarna uttryckt som andelar, näringslivet i Västernorrlands län⁴

	Näringslivet totalt	Jord- och skogsbruk	Industri	Byggverksamhet	Privata tjänster
Lyckades inte rekrytera	49	-	43	44	54
Det tog längre tid än normalt	44	68	55	37	43
Sänkte kraven på utbildning	28	78	15	23	29
Sänkte kraven på yrkeserfarenhet	36	89	40	22	37
Sänkte kraven på social kompetens	10	11	-	18	10
Rekryterade utomlands	2	-	2	2	2
Erbjöd högre löner	12	11	29	7	11
Erbjöd andra förmåner	5	-	4	4	5
Andra åtgärder	13	22	-	33	9

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

Tabell 3: Arbetskraftsbristens påverkan på rekryteringarna uttryckt som andelar, offentliga tjänster i Västernorrlands län⁵

	Vård och omsorg	Utbildning	Offentlig förvaltning
Lyckades inte rekrytera	36	19	21
Det tog längre tid än normalt	82	30	12
Sänkte kraven på utbildning	64	56	5
Sänkte kraven på yrkeserfarenhet	73	30	7
Sänkte kraven på social kompetens	18	-	-
Rekryterade utomlands	9	-	-
Erbjöd högre löner	9	7	2
Erbjöd andra förmåner	-	4	-
Andra åtgärder	9	7	2

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

⁴ Frågan har flervalsoalternativ och alternativen ska således inte summeras.

⁵ Frågan har flervalsoalternativ och alternativen ska således inte summeras.

Tabell 4: Konsekvenserna av arbetsgivarnas rekryteringsproblem uttryckt som andelar, näringslivet i Västernorrlands län⁶

	Näringslivet totalt	Jord- och skogsbruk	Industri	Byggverksamhet	Privata tjänster
Hyrde in från bemanningsföretag	13	-	16	15	12
Befintlig personal fick arbeta mera	62	7	73	72	55
Internutbildning av befintlig personal	17	-	18	28	14
Köpte tjänster (inkl. lägga ut produktion)	22	-	39	53	10
Tackade nej till order	33	68	10	18	41
Produktionen/servicen minskade	21	-	11	6	29
Planerad expansion sköts på framtiden	24	11	6	13	31
Tankar på att flytta produktion till utlandet	2	-	2	-	3
Fick inga konsekvenser	9	11	9	-	11

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

Tabell 5: Konsekvenserna av arbetsgivarnas rekryteringsproblem uttryckt som andelar, offentliga tjänster i Västernorrlands län⁷

	Vård och omsorg	Utbildning	Offentlig förvaltning
Hyrde in från bemanningsföretag	18	-	2
Befintlig personal fick arbeta mera	82	48	17
Internutbildning av befintlig personal	46	11	-
Köpte tjänster	-	-	2
Kvalitén i servicen försämrades	18	30	12
Produktionen/servicen minskade	27	7	10
Planerad expansion sköts på framtiden	9	4	5
Fick inga konsekvenser	9	-	-

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

⁶ Frågan har flervalsoalternativ och alternativen ska således inte summeras.

⁷ Frågan har flervalsoalternativ och alternativen ska således inte summeras.

Arbetsmarknadsutsikterna för Västernorrlands län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete. På vår webbplats www.arbetsformedlingen.se/prognoser hittar du arbetsmarknadsutsikter för alla län samt för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbaserade vägledningstjänst *Yrkeskompassen*, som uppdateras två gånger per år. Se www.arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Här beskrivs jobbmöjligheterna under det närmaste året för nära 200 yrken i samtliga län. Dessa täcker tillsammans 80 procent av arbetsmarknaden. I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå.

Prognosmaterialet är fritt att användas och får citeras med källhänvisning.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i december 2019.